

לתקן או לתקן - זאת השאלה?

כנס המורים

נובמבר 2019

רונית אביטן אלכסנדר

alexanderaronit@gmail.com

חרדה ולמידת שפה

על מנת שתתקיים רכישת שפה צריכים להתקיים התנאים הבאים : א. ללומד יש מוטיבציה; ב. יש ביטחון ודימוי עצמי גבוה. ג. החרדה שלו נמוכה (קרשן 1982).

חרדה היא תגובה פיזיולוגית של הגוף, היא אינה רציונלית ואינה נשלטת.

הפרעות חרדה הן הרווחות ביותר בבריאות הנפש.

מתבגרים משתייכים לאחת מקבוצות הסיכון המרכזיות לחרדה.

חרדה שפתית היא ממצא עקבי במחקרים. לומדים החווים חרדה מתקשורת ו/או מהערכה שלילית ימעיטו להשתתף בכיתה.

טעויות בכיתת השפה...

- לדעת חוקרים מסוימים- כלל אין טעויות (בכיתת) השפה.

- חוקרים אחרים טוענים כי לא רק שיש 'טעויות' בכיתת השפה, יש לכך חשיבות רבה בתהליך הלמידה. חוקרים

מבחינים בין -טעות (mistake) ושגיאה (error):

- **טעות:** הלומד כבר שולט בתבנית או בצורה הנלמדת אך בסיטואציה תפקודית מסוימת טועה. טעויות נגרמות בעקבות בעיה

בביצוע- לחץ, מחסור באוטומטיות וכו'.

- **שגיאה:** הלומד אינו שולט בצורה מסוימת, אך מנסה ליצור בשפה בעזרת ידע קודם. הלומד מסמן לנו שהוא מוכן ללמוד עוד

ולהתקדם בשפה.

מתי מישוב נכנס לתמונה?

- מישוב מתקן נחשב כתגובה ל"טעויות" שהתבצעו על ידי לומד, מתוך שאיפה להסב את תשומת לב הלומד לטעות ולעודד אותו לתקן אותה.
- מישוב יכול להתפס כמאיים אם הלומד אינו מבין מדוע המורה תיקנה אותו. אך, אם התלמיד והמורה מבינים את התפקיד של המישוב, החרדה יכולה להיות מופחתת והלמידה לא תפגע (מרטין ואיביס, 2017).

מה אנחנו מלמדים בכלל?

קיימות (בהכללה מעט גסה) שתי אסכולות מרכזיות להוראת שפה-

הגישה לטעויות - קיומן ותיקונן
תראה אחרת בכל אחת מהגישות

קווים מנחים בבחירת הטעויות לתיקון

• ערך הטעות :

חשוב לערוך הבחנה בין אילו טעויות הן יחסית קלות משקל ואילו יותר רציניות - למשל טעות רצינית יכולה להיות סדר המילים במשפט, דבר שיכול להקשות מאד על ההבנה.

• יעילות המשוב :

אם הלומדים פעילים במשימה תקשורתית, אין טעם "להפריע" להם.
במטלות שהמטרה בהן היא הדיוק, עדיף למשב מיד לאחר הטעות.

• מורכבות ההסבר :

ישנן טעויות שיותר "קלות" לתיקון אם ניתן להציע כלל פשוט וגורף (שם תואר אחרי שם עצם), אך יותר קשה לתקן טעות אם נדרש הסבר מקיף או אם אין הסבר פשוט (ארון - ארונות; בלון - בלונים).

• מיקוד :

יש להתמקד בסוג ו/או כמות הטעויות, ולא לנסות לתקן הכל. דבר זה תקף גם לכתיבה.

- **עמדות הלומדים** : זאנג ורחימי (2014) שאלו לומדים על ההעדפות שלהם בנוגע למישוב, רוב הלומדים העידו כי הם חושבים שתיקונים הם חשובים וכי היו רוצים שטעויות, בעיקר חמורות, יתוקנו על ידי המורה.
- על אף שהלומדים מבקשים תיקון, תמיד צריך לקחת בחשבון את עמדות הלומדים - איך הם מרגישים בתוך הכיתה? כמה מוטיבציה יש להם? האם הלומד פנוי רגשית וחברתית לקבל את התיקון? השלב בחיים (אוניברסיטה מול בית ספר למשל), רקע תרבותי וכו'.
- אותה התוכנית לא תתאים לכל הלומדים, וגם במחקרים לא נמצאה עדיפות לסוג מסוים של אסטרטגיית מישוב.
- **כלומר - הבנת הלומד היא מרכזית בעת מישוב טעויות!**

שיטות מרומזות למישוב טעויות - לרוב בהוראה מבוססת שטף

שם השיטה	הסבר	דוגמה
recast	המורה מגיב על דברי הלומד, ומשלב את הצורה הנכונה בתוך התגובה.	לומד: אתמול אני הולך לקניון מורה: גם אני הלכתי לקניון אתמול! עם מי הלכת? לומד: הלכתי עם אמא שלי
Repetition - חזרה	המורה חוזר על דברי הלומד, תוך הדגשה של הטעות	לומדת: אמא שלי אוהב פיצה מורה: אמא שלי אוהב פיצה? לומדת: אמא שלי אוהבת פיצה
Clarification request - בקשת הבהרה	המורה מסמן שהוא לא מבין, ומבקש הבהרה	לומד: אני לשחק כדורגל מורה: אתה יכול לחזור על זה שוב בבקשה? * לומד: אני משחק כדורגל

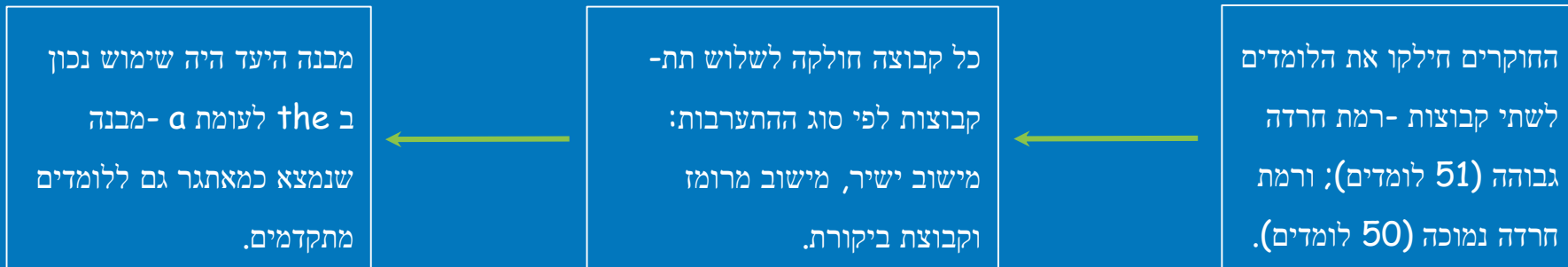
חזרה < טעויות < מה מלמדים, ומה מתקנים < שיטות וגישות < מחקר לדוגמא < מישוב חיובי

שיטות ישירות למישוב טעויות - לרוב בהוראה מבוססת דיוק

שם השיטה	הסבר	דוגמה
תיקון ישיר	המורה מתייחס לכך שהייתה טעות, מזהה אותה ומציע את התיקון	לומדת: אתמול אני משחקת כדורגל מורה: "משחקת" זה עכשיו, בזמן עבר נגיד "שיחקתי" לומדת: אתמול שיחקתי כדורגל
Elicitation- רמיזה	המורה חוזר על דברי הלומד, אך עוצר לפני החלק שבו הייתה טעות, ועם הקול/ הטעמה מרמז שצריך להופיע חלק אחר כרגע	לומדת: אמא שלי אוהב פיצה מורה: אמא שלי ... לומדת: אמא שלי אוהבת פיצה
Paralinguistic signal - סימן מטא- לשוני	המורה נותן סימן גופני כלשהו - מבע פנים או תנועת יד כדי לסמן שהייתה טעות	לומד: אני הולך אתמול לקניון. (מורה -מסמן עם היד תנועה שמרמזת על עבר). לומד: הלכתי אתמול לקניון.

חרדה < טעויות < מה מלמדים, ומה מתקנים < שיטות וגישות < מחקר לדוגמא < מישוב חיובי

מחקר לדוגמא - נערך על ידי ראסיי, 2014 על 101 לומדי אנגלית באיראן.

שלושה מבחנים מקדימים נערכו יום לפני ההתערבות הראשונה, מבחנים מסכמים (דומים או זהים) נערכו יום אחרי ההתערבות האחרונה.

מחקר לדוגמא - המשך

- בכל שבוע כל הקבוצות עברו שיעור עם אותו המנחה, כך שכל הקבוצות קיבלו משוב מאותו מורה.
- בכל שבוע הייתה משימה שדרשה מהלומדים לחזור על סיפור פשוט ששמעו.
- בעת ההצגה של הסיפורים, כל הלומדים נדרשו להפנות קשב למצגות ולתיקונים.
- כל קבוצה קיבלה משוב לפי ההתערבות שלה, בעוד בקבוצת הביקורת לא נערכו שום תיקונים.

בקבוצת המישוב הישיר, המורה הסבירה ללומד את

הטעות:

- לומד: גברת כעסה
  - מורה: אתה צריך להוסיף "ה" לפני המילה
- גברת, כי כבר ציינת אותה קודם.

בקבוצת המישוב המרומז, המורה חזרה על דברי

התלמיד תוך שהיא מדגימה את הצורה הנכונה:

- לומד: גברת כעסה
- המורה: הגברת כעסה

תוצאות

בתום שלושת השבועות, נערכו ללומדים שלושה סוגי מבחנים כדי לבדוק התקדמות-

מבחן הבדק זיהוי טעויות (הלומדים מתקנים משפטים לא נכונים).

משימת כתיבה.

משימת דיבור.

בקבוצת החרדה הנמוכה, המישוב הישיר נמצא כיעיל יותר באופן מובהק ואילו בקבוצת החרדה הגבוהה, מישוב עקיף נמצא כיעיל יותר באופן מובהק.

**שני ממצאים
מרתקים שעלו
במחקר**

בשתי הקבוצות (רמת חרדה גבוהה, רמת חרדה נמוכה)- להתערבות הייתה משמעות, כלומר קבוצות שקיבלו מישוב קיבלו תוצאות גבוהות באופן מובהק מקבוצות הביקורת.

חרדה < טעויות < מה מלמדים, ומה מתקנים < שיטות וגישות < מחקר לדוגמא < מישוב חיובי

מסקנות מהמחקר:

- להתערבות בכיתה ולמישוב יעיל יש משקל על התקדמות בשפה.
- מישוב נכון הוא ממוקד ומשמעותי.
- חשוב לזהות את הלומדים השונים בכיתה, ולנסות להתאים את המישוב (במידת האפשר), מכיוון שיעילות המשוב מושפעת מאופי הלומדים.

לסיכום:

- מישוב בקריאה וכתיבה עובד- אין לפחד ממישוב!
- על המורה להגדיר ביחד עם הלומדים מטרות משותפות לגבי מישוב. המישוב יהיה יעיל ביותר, יפחית חרדה וישפר למידה כאשר ללומדים ברור כיצד ומדוע המישוב מתבצע.
- יש להיות ברורים וממוקדים בעת המישוב, הלומד צריך לדעת שמתקנים אותו ועל מה.
- יש לספק ללומד מרחב לתקן את הטעות (לא בהכרח באותו הרגע) בכתיבה **יש לספק ללומד**

הזדמנות לתקן את הטעויות.

- **שוב-הבנת הלומד תסייע לנו לקבל את ההחלטות הכי נכונות.**

חרדה < טעויות < מה מלמדים, ומה מתקנים < שיטות וגישות < מחקר לדוגמא < מישוב חיובי

Code	Meaning	Possible examples
S.	Spelling (is incorrect)	wrong - אני רוצה פיצא- correct - אני רוצה פיצה -
W/O	Word order needs to be reviewed	wrong - יש בכיתה <u>גדול שולחן</u> - correct - יש בכיתה שולחן גדול-
S.P	There a singular/ plural form mismatch	wrong - ילדים הולך הביתה- correct - הילדים הולכים הביתה-
G.	There's a gender mismatch	wrong - אמא שלי <u>סורא</u> ספר- correct - אמא שלי קוראת ספר-
Form	A form we learned needs to be reviewed (infinitive, את, specific verb family, etc.)	wrong - אני יכולה <u>משחקת</u> כדורגל- correct - אני יכולה לשחק כדורגל-
Zman	There's a tense mismatch	wrong - אתמול אני <u>רואה</u> טלויזיה- correct - אתמול ראיתי טלויזיה-
?	Sense/ meaning (is not clear)	
^	A word seems to be missing	

כמה מילים על מישוב חיובי

🧠 **אישור הבנה:** בדיבור, אנחנו מאשרים הבנה על-ידי השתתפות בשיחה (כן, בסדר). בכתיבה, אולי נאשר הבנה על ידי

סימון תשובה נכונה או פרצוף מחייך.

🧠 **חזרה על התשובה או הדגשה:** ניתן לחזור על התשובה בקול או לכתוב אותה על הלוח, וכך לסמן לשאר הלומדים

שמדובר במשפט נכון או כזה המתאים לסיטואציה.

🧠 **הדגשת אסטרטגיות:** על המורה ללמד (לפעמים באופן ישיר) אסטרטגיות הנוגעות בלמידת שפה. כאשר לומד

משתמש באסטרטגיה מוצלחת בכיתה, ניתן להסביר לכיתה איזו אסטרטגיה זאת ומדוע היא יעילה. לומדים אחרים

יתחילו גם להשתמש באסטרטגיה זאת בעקבות ההתערבות.